

RINOLALIE - KLASIFIKACE, ETIOLOGIE

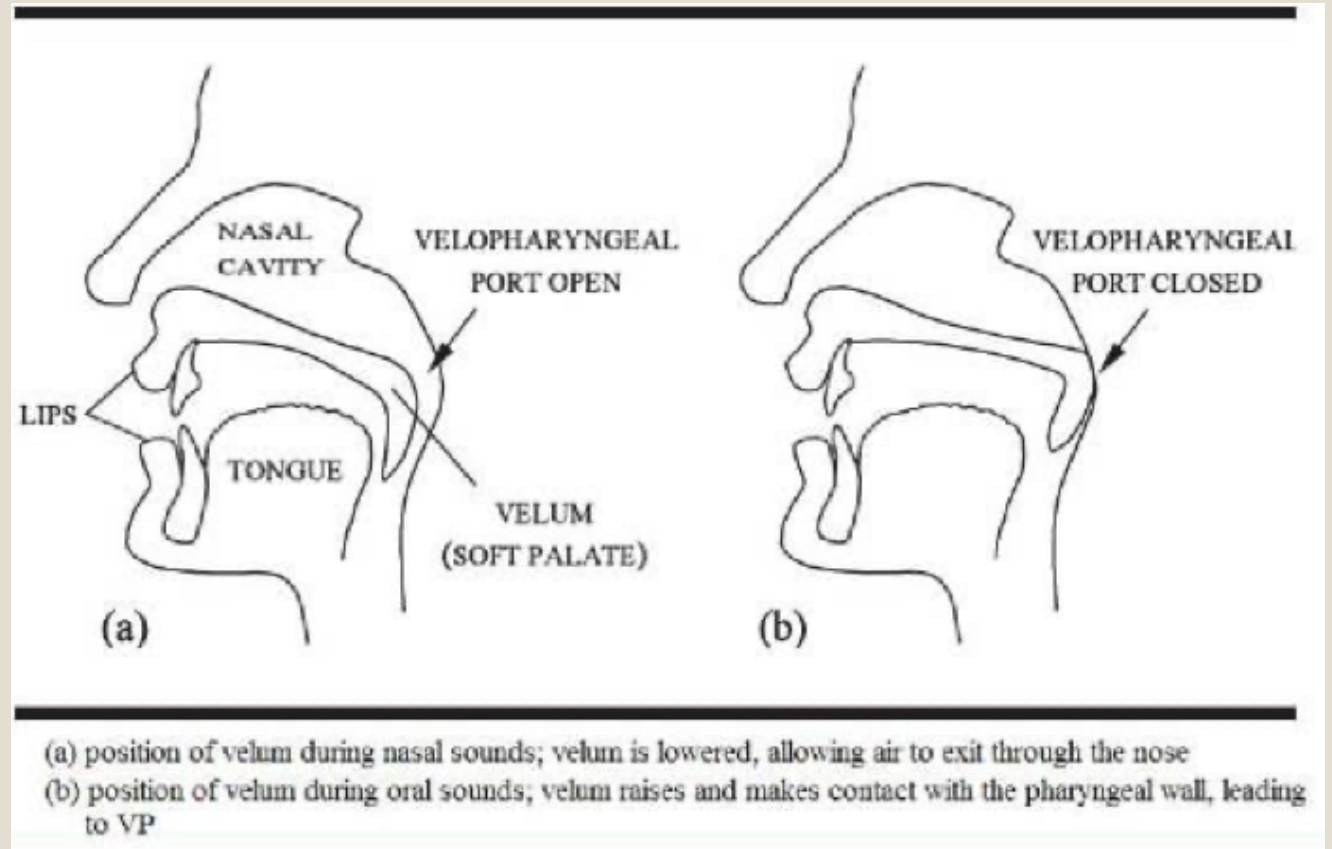
Eliška Kotzianová, Eva Korečková, Adéla Janíková, Anna Halasová, Dagmar Coufalová

Definice

- Patologické snížení / zvýšení nosovosti v mluvené řeči = porucha nosní rezonance
- Narušená komunikační schopnost, která postihuje jak zvuk řeči, tak artikulaci. Nesprávná, závadná či poruchová nosová výslovnost.
- Spadá pod narušení zvuku řeči.

- Oralita = ústní rezonance
- Nazalita = nosní rezonance
- -> narušení rovnováhy mezi ústní a nosní rezonancí

Velofaryngeální mechanismus (patrohltanový uzávěr)

- Odděluje dutinu nosní od dutiny ústní.
- Zamezuje, aby proud vzduchu z plic pronikal do nosu.
- Uplatňuje se také při polykání.

Klasifikace rinolalie

1. OTEVŘENÁ - RHINOLÁLIA APERTA – HYPERNAZALITA
2. UZAVŘENÁ – RHINOLÁLIA CLAUSA – HYPONAZALITA
3. SMÍŠENÁ – RHINOLÁLIA MIXTA

Klasifikace rinolalie

- Hyponazalitu
  - Patologicky snížená nosovost -> zavřená huhňavost
  - Omezení nebo zmenšení prostornosti rezonančních dutin.
  - Nosovky M, N, Ň ztrácí svou nosovost a zní jako B, D, Ď
- Hypernazalitu
  - Patologicky zvýšená nosovost -> otevřená huhňavost
  - Objevuje se rezonance tam, kde nemá být.
  - Podmíněna nedokonalým patrohltanovým uzávěrem.
  - Změna kvality postihuje zejména frikativy a afrikaty, nosovky nedotčeny.
- Smíšená nazalita
  - Kombinace hypernazality s hyponazalitou

Etiologie hyponazality

- Příčiny organické – blokáda výdechového proudu (nosní překážky, nosní polypy)
- Funkční hyponazalita – dysfunkční svaly
- Zbytnělá nosní mandle (adenoidní vegetace)
  - Nejčastější příčina vzniku hyponazality.
  - Facies adenoidea

Etiologie hypernazality

- Vrozené
  - Narušení vývoje měkkého patra -> nedostatečnost patrohltanového uzávěru
  - Zkrácené měkké patro (velum)
- Získané
  - Následky organického onemocnění nebo úrazu
  - Obrna měkkého patra (velární paréza)
  - Operační zásahy
  - Perforace vela

Zdroje

- Klenková, J. (2006). *Logopedie: Narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe* (Vyd. 1.). Praha: Grada.

RHINOLALIE - SYMPTOMATOLOGIE

Symptomatologie

- otevřená ústa
- unavený vzhled dítěte
- plochý až vpadlý hrudník
- potíže s příjmem potravy (dítě není schopno vytvořit dostatečný podtlak pro sání)
- chrápání
- projev ve výslovnosti – zejména u nosových hlásek M,N,Ň
- narušena rovnováha mezi ústní a nosní rezonancí a činnost patrohltanového uzávěru

Otevřená rinolalie - hypernazalita

- porušena schopnost korektní artikulace většiny nebo všech hlásek
- nejvíce porušeny sykavky a explozivy, vibranty málo kmitné
- kompenzační mechanismy – souhyby mimického svalstva

Uzavřená rinolalie - hyponazalita

- projevuje se sníženou nosovostí
- samohlásky jsou tlumené
- zvuk nejméně porušen u slov obsahující hlásky s minimální nosovostí
- nosovky (m,n,ň) zní jako b,d,d'
- dýchání ústy

SYMPTOMATOLOGIE

- https://www.youtube.com/watch?v=KWz5_fpnZYc

Zdroje

- KLENKOVÁ, Jiřina. Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe. Praha: Grada, 2006. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-1110-9.
- <https://theses.cz/id/4uqp7j/30462736#page98>

TERAPIE

RINOLALIE (HUHŇAVOST)

- při terapii spolupracují odborníci medicínských i nemedicínských oborů (např. pediatr, chirurg, foniatr, logoped apod.)
- terapii můžeme rozdělit na lékařskou a logopedickou
- lékařská terapie se například zabývá odstraněním zbytnělé nosní a krční mandle, rozštěpy rtu a patra
- terapie se liší podle klasifikace rinolalie

HYPONAZALITA (uzavřená huhňavost)

- zahájíme logopedickou terapii po lékařském ošetření, po odstranění primární příčiny huhňavosti (po léčbě, operativním zákroku, apod.) – např. zbytnělá nosní mandle
- provádí se nácvik dýchání nosem, a to v klidu i při různých pohybových aktivitách
- následuje nácvik správné artikulace nosovek a jejich užití (fixování) ve slabikách, slovech a spontánním projevu
- prognóza uzavřené huhňavosti se odvíjí od výsledku lékařského vyšetření, dále záleží na vůli, ochotě a vytrvalosti samotného dítěte

HYPERNAZALITA (otevřená huhňavost)

- k odstranění hypernazality a zlepšení rezonance se používají cvičení na zlepšení směru výdechového proudu vzduchu, usměrňování proudu vzduchu, zvyšování orality
- cvičení se provádí ke zkvalitnění funkce velofaryngeálního mechanismu, aby se dosáhlo snížení úniku výdechového proudu nosem – výdechový proud postupuje do dutiny ústní – čímž se zvýší oralita na úkor nazality
- cvičení mohou být **pasivní** (mechanické napínání měkkého patra (*vela*), vyvolávání dávivého reflexu, digitální masáže měkkého patra s fonací) a **aktivní** (foukání, sání, pískání, pití slámkou, kloktání)
- prognóza při otevřené funkční huhňavosti je dobrá a u otevřené orgánové huhňavosti je prognóza horší než u funkčního typu, odvíjí se od lékařské léčby

SMÍŠENÁ HUHŇAVOST (mixta)

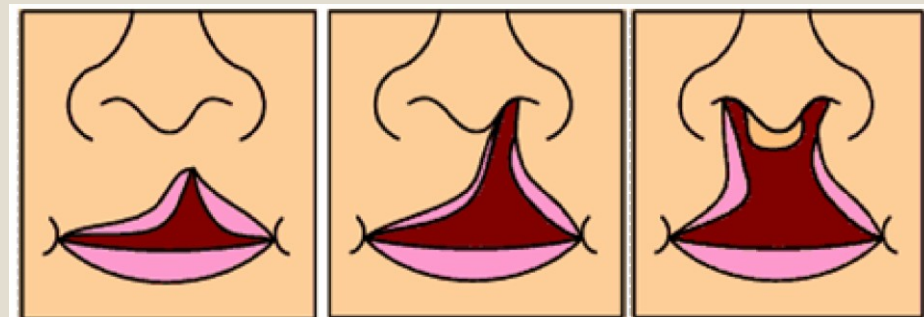
- na základě komplexního vyšetření se zjistí, která složka tohoto narušení více způsobuje poruchu zvuku řeči
- od toho se pak odvíjí metoda terapie
- prognóza může být dobrá v případě včasného lékařského ošetření

ZDROJE

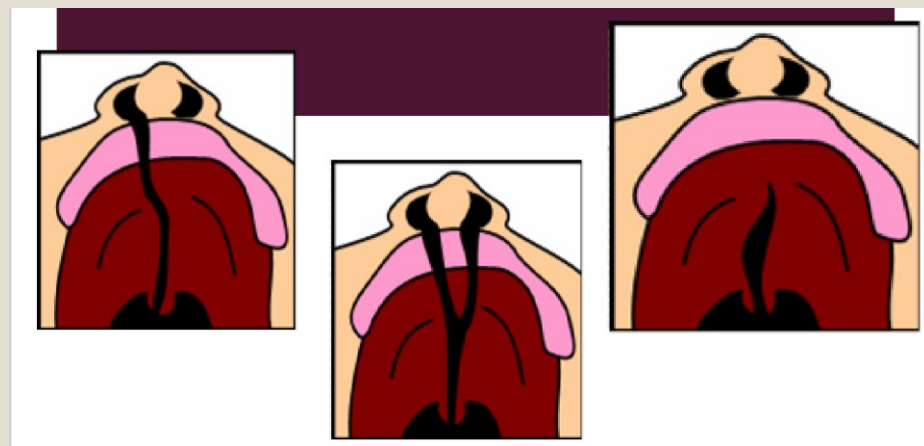
- https://is.muni.cz/el/ped/podzim2015/SPROC_SP1a/um/RINO_A_PALATO_osnova.pdf
- <https://theses.cz/id/rrxera/875190>
- Logopedie (J. Klenková)

PALATOLOGIE –
ETIOLOGIE,
KLASIFIKACE

- Narušená komunikační schopnost, kterou provází rozštěp patra, popř. rtu a patra. Jedná se o vývojovou vadou, kdy se řeč utváří na vývojově vadném základě.
- Rozštěp primárního patra (ret a alveolární výběžek)
- Rozštěp sekundárního patra (měkké a patro)

ETIOLOGIE

- Rozštěp

- Vznik: nedochází ke spojení příslušných obličejových částí v místech, kde vzniká patro, čelisti a rty (podílí se celá řada příčin)
- Vývojová vada, která vzniká v první trimestru (8.-12. týden těhotenství)

- Vnitřní

- Dědičnost

- Vnější

- biologické (virové infekce matky, teratogenní vlivy – skupina infekcí označována TORCH -> Toxoplazmóza, Rubeola, Cytomegalovirus, Herpetické infekce)
- chemické (užívání nevhodných léků v těhotenství, alkohol, drogy atd..)
- fyzikální (RTG záření, UV záření)
- úrazy matky, nesprávná výživa, cukrovka, vyšší věk (38+)

Opravená klasifikace MKN-10

Rozštěp patra	Q 35.1 Rozštěp tvrdého patra .
	Q 35.3 Rozštěp měkkého patra
	Q 35.5 Rozštěp tvrdého patra s rozštěpem měkkého patra
	Q 35.7 Rozštěp čípku
	Q 35.9 Rozštěp patra, NS
Rozštěp rtu	Q 36.0 Oboustranný rozštěp rtu
	Q 36.1 Středový rozštěp rtu
	Q 36.9 Jednostranný rozštěp rtu
Rozštěp rtu, čelisti a patra	Q 37.0 Rozštěp tvrdého patra s oboustranným rozštěpem rtu
	Q 37.0 Rozštěp tvrdého patra s jednostranným rozštěpem rtu
	Q 37.4 Rozštěp tvrdého a měkkého patra s jednostranným rozštěpem rtu
	Q 37.5 Rozštěp tvrdého a měkkého patra s oboustranným rozštěpem rtu
	Q 37.8 Neurčený rozštěp patra s oboustranným rozštěpem rtu
Q 37.8 Neurčený rozštěp patra s jednostranným rozštěpem rtu	

Klasifikace

- SOVÁKOVA klasifikace

1. Stupeň: v řeči se projeví jen nepatrné zbytky palatolalie v podobě nenápadné otevřené huhňavosti a zbytku dyslalie
2. Stupeň: v řeči jsou výraznější příznaky huhňavosti i poruchy artikulace avšak neprojevují se příliš nápadně při komunikaci
3. Stupeň: velmi nápadná palatolalie, řeč je však ještě srozumitelná
4. Stupeň: řeč je již nesrozumitelná

- 1. dobrá – řeč je srozumitelná bez nedostatků typických pro palatolalii s lehkou poruchou rezonance
- 2. společensky únosná – v řeči se objevují zbytky palatolalie
- 3. těžší srozumitelnost – řeč je obtížně srozumitelná pro okolí
- 4. nesrozumitelná řeč

ZDROJE

- [Palatolálie - Logopedieonline \(logopedonline.cz\)](http://logopedonline.cz)
- [Rinolálie \(muni.cz\)](http://muni.cz)
- [Klasifikace rozštěpových vad | www.rozstep.cz](http://www.rozstep.cz)

SYMPTOMATOLOGIE PALATOLALIE

Adéla Hanzliková
Zuzana Vágnerová
Veronika Špiritová
Anna Kománková
Pavλίna Roučková
Lenka Hofmanová

Jazykové roviny

- Zasaženy všechny jazykové roviny
- Foneticko – fonologická – porucha nazality, artikulace, špatná srozumitelnost řeči
- Morfologicko – syntaktická rovina a lexikálně sémantická (může být opožděný vývoj řeči)
- Pragmatická rovina – v důsledku psychosociálních problémů (zasažená neverbální komunikace)

Projevy

- Palatolalická řeč – v minulosti se neoperovalo, řeč při orofaciálních rozštěpech
- Široký výčet symptomů:
  - Změny v artikulaci
  - Narušená srozumitelnost řeči
  - Poruchy mimiky
  - Hypernazalita – otevřená huhňavost
  - Porucha sluchu
  - Může být opožděný vývoj řeči – podle Seemana 1995
  - Dále mohou nastat poruchy hlasu
  - Psychosociální izolace
  - Poruchy koverbálního chování – zvýšené svalové napětí

Porušena artikulace vokálů a konsonantů

- Samohlásky – narušeny hypernazálním zabarvením (otevřená huhňavost)
- Souhlásky - v důsledku úniku vzduchu nosem

Ukázky

- <https://www.youtube.com/watch?v=qBs7Im5Tlds&t=206s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=Y-iEt5WtPkU>

Zdroje

- Klenková, J. (2006). *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Grada.
- <http://stastny-usmev.cz/>

TERAPIE PALATOLALIE

KOMPLEXNÍ REHABILITAČNÍ PÉČE

- Přístup musí být individuální
- Tým odborníků z oblasti léčby, výchovy, výzkumu a prevence rozštěpových vad začíná pracovat narozením dítěte a trvá až do dospělosti
- Členové týmu: pediatr, anesteziolog, plastický chirurg, ortodont, foniatr, otorinolaryngolog, stomatolog, stomatochirurg, psycholog, logoped, sociální pracovníci, zdravotní sestry
- Významnou roli hrají i rodiče a pedagogové dítěte
- Cílem je minimalizovat vrozenou anomálii a její následky dosažením optimálního výsledku v estetickém vzhledu, dentálním statusu a orální funkci, komunikační, psychické a sociální způsobilosti vyúsťující do úplné integrace do společnosti

LOGOPEDICKÁ INTERVENCE

- Péče je dělena na předoperační a pooperační

Předoperační péče

- Chápána jako poradenství poskytované rodičům dítěte
- Nácvič řeči hrou začíná v 15 měsících věku dítěte, od 2,5 let logopedická péče
- Nutnost rané logopedické péče – směřována na rodiče dětí s touto vrozenou vývojovou vadou
- Úkolem logopeda je naučit rodiče vše, co budou s dítětem provádět, cvičit, rozvíjet jednotlivé oblasti apod.
- V průběhu konzultací se logoped věnuje následujícím problémovým okruhům:
  - Vysvětlit rodičům, že jsou řečovým vzorem pro své dítě
  - Upozornit na odlišnosti ve stádiu žvatlání jejich dítěte
  - Naučit rodiče, jak rozvíjet komunikační schopnosti dítěte
  - Rozvíjení zrakové a sluchové percepce dítěte
  - Rozvíjení slovní zásoby, zpívání dětem, rytmizace říkanek

- Doporučení logopeda po operaci rtu
  - Jak prokrvovat horní ret – krémy, masáž rtu od středu ke koutkům
  - Podávat dítěti pevnější, hustší a tvrdší stravu
  - Aktivizace rtů a svalstva jazyka
  - Hra se rty a s jazykem
- Doporučení logopeda po operaci patra
  - Aktivizace měkkého patra, zabrání to jizvám na patru
  - Masáže patra
- Před zahájením předoperační a pooperační masáže je důležité konzultovat vše s ošetřujícím lékařem (chirurg, foniatr)

LOGOPEDICKÁ TERAPIE

Pooperační péče

- Po operaci patra je zahájena přímá logopedická terapie – teprve poté, co je dítě schopno spolupracovat
- Ne vždy je logopedická intervence nutná: v 50-80% případů se vyskytuje narušená komunikační schopnost a nutnost zařazení v rámci poskytování komplexní péče i péče logopeda
- Individuální přístup – LT může být individuální nebo skupinová (kolektivní)
  - Skupinová je vhodnější u dětí v předškolním věku a na začátku školní docházky
  - Skupinová terapie se daří realizovat hlavně v mateřských školách logopedických
- Význam terapie: psychologický (zvýšená motivace), fyziologický (nižší unavitelnost), ekonomický (šetří se a využívá čas)
- Logopedická terapie u rozštěpových dětí vyžaduje cvičení ke zlepšení rezonance a artikulace

CVIČENÍ KE ZLEPŠENÍ REZONANCE

- Provádí se ke zkvalitnění funkce velofaryngeálního mechanismu (zadní část měkkého patra)
- Odstraňujeme hypernazalitu a zlepšujeme rezonanci - dojde ke snížení úniku výdechového proudu vzduchu nosem a výdechový proud postupuje do dutiny ústní, a tak se zvýší oralita na úkor nazality
- Po operativním uzavření patra musí být trénována pohyblivost měkkého patra, a tím se zvyšuje funkčnost velofaryngeálního mechanismu – vzduch neuniká do dutiny nosní při mluvení
- Na základě celistvosti lze využít různá myofunkční cvičení (řeší poruchu polykání, pohybů jazyka a rtů a nerovnováhu napětí svalů orofaciální oblasti)
- Využíváme pohyby celého těla
- Pohyby, které naznačují pohyb směrem ven (tlačení rukama, rolování), napomáhají pozvednutí měkkého patra

CVIČENÍ NA ROZVOJ ARTIKULACE

- Vychází z napodobování různých přírodních i technických zvuků
- Nacvičuje nové zvuky, nesprávné artikulační spoje nechá vyhasnout, tvoří hlásky nové
- Hlásky se procvičují ve slabikách, spojují se souhlásky se samohláskami na začátku, uprostřed, na konci slabiky
- Cvičení se provádí se vzpřímenou hlavou, případně skloněnou vpřed (aby se jazyk neposunul dozadu)
- Princip minimální akce

Nácvik výslovnosti má 4 etapy

- přípravná cvičení (dechová, motorika mluvidel)
- vyvození hlásky
- fixace
- automatizace

ZDROJE

- Klenková, J. (2006). *Logopedie: Narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe* (Vyd. 1.). Praha: Grada.

RINOLALIE, PALATOLALIE ORGANIZACE

Babická, Welshová, Pecháčková, Neprašová, Hamplová, Strakoňová, Chlachulová

Šťastný úsměv <http://stastny-usmev.cz/>

- „Pomáháme dětem s rozštěpem obličeje projít léčbou s úsměvem“
- nezisková organizace dobrovolníků, od roku 2005
- cílem je demýtizace a detabuizace rozštěpů ve společnosti
- hra Rozhýbej svůj jazýček

Rozštěpové centrum při klinice plastické a estetické chirurgie FNUSA

<http://www.rozstep.cz/>

Šance dětem <https://sancedetem.cz/>

- Internetový portál, který nabízí kvalitní informace z oblasti zabývající se ohroženými dětmi v ČR
- <https://sancedetem.cz/charakteristika-poruch-reci?fbclid=IwAR2QpZgNiQf2ZZZYU74IA9czhm1hfySN1GLR8Agj33URx2HQtyA0P2C0uLSs>
- <https://sancedetem.cz/vady-reci-prevence-jejich-vzniku?fbclid=IwAR2IHBOsiKPjcoiPmgvfFU3d0FHQcym7GnHv3nQeuKKV70bisIGZMH6PQrC>

Literatura

- Článek z Listů klinické logopedie o adenoidní vegetaci
<https://casopis.aklcr.cz/pdfs/lkl/2020/01/04.pdf>
- Aurélia Kerekrétiová
- Bzoch, K.R.: Cleft Lip and Palate. Boston, 1971

Práce

- Bakalářská práce Dítě s rinolálií v mateřské škole – Pavlína Gorelová

<https://theses.cz/id/rrxera/88425-140225162.pdf?info>

- Diplomová práce Analýza vlivu orofaciálních rozštěpů na pragmatickou jazykovou rovinu u dospělých osob – Kristýna Pipalová

<https://is.muni.cz/th/ilpke/?vysl=21710;id=191796>

Zajímavosti

- Výstava fotografií Lenky Hatašové OD ROZŠTĚPŮ K ÚSMĚVU
- Mezinárodní den vrozených vad 3. března

Osobnosti s rozštěpem

- Americká zpěvačka – Carmit Bachar
- Kanadská herečka Nikki Payne
- Joaquín Rafael Phoenix
- syn Abrahama Lincolna

Video

- <https://www.youtube.com/watch?v=WheWArz84l0&feature=youtu.be>